

1944, august 5. [Prešov.] — Hlásenie armádneho veliteľa gen. A. Malára ministrovi národnej obrany gen. F. Čatlošovi o výsledkoch rokovania na veliteľstve nemeckej armádnej skupiny Severná Ukrajina.

Hlásim, že dňa 4. augusta 1944 v 10 hod. dostavil som sa na armádu skupinu Severnej Ukrajiny v Krakove, kde som bol veliteľom generál-plukovníkom Harte informovaný o celkovej situácii. V priestore východne Tarnov stojí 17. nemecká armáda, ktorá má na pravom krídle v priestore Jaslo 24. pancierový sbor. V priestore východne Sanok stojí 3. pancierový sbor. V priestore Krosno je 545. pešia divízia. Úlohou pancierových sborov je obsadiť postupne čiaru severne hradskej Krosno—Sanok a uzavrieť medzeru. Do priestoru Užhorod, event. až cez naše hranice do priestoru Michalovce bude umiestnený ďalší pancierový sbor do 10. augusta. Pre prípad nepriateľských vlomov u nás alebo na Podkarpatskej Ukrajine armádne veliteľstvo dostane niekoľko nemeckých batérií 8—8 cm protitankových k dispozícii. Čo sa operačného pásma týka, používať ho budú len na presuny. Veliteľ armádnej skupiny žiada však, aby i naše civilné obyvateľstvo pracovalo na našich opevneniach.

Veliteľ armádnej skupiny posielala mojou cestou srdečné pozdravy pánu generálovi Čatlošovi.

Armádny veliteľ:
gen. arm. Malár v. r.

AMS Praha. Nár. súd Bratislava, Onľud 6/46, Tiso a spol., zv. 7. Odpis. Strojopis.

1944, august 5. [Banská Bystrica.]¹ — Rozkaz veliteľa ilegálneho vojenského ústredia pplk. J. Goliana k obrane proti nemeckým jednotkám, určený veliteľom posádok, zapojeným do príprav povstania.

*Osobitný rozkaz
pre sústredenie a obranu priestorov posádok.²*

I. *Situácia:* Je pravdepodobné, že N... po vyhlásení nepriateľstva budú chcieť rýchle ovládnuť priestor Slovenska a budú postupovať údoliami riek smerom

resp. co nejdříve, jednejte s Rusy buď o okamžité dodání, nebo aby dali souhlas k britské dodávce. Dají-li, třeba ihned uvědomit britského velvyslance. Gen. Ingr." (Tamtiež, E 22-12-11/375. Záznam dešifrovanej došlej depeše, čís. 943—944/10, poř. čís. 6430/3. Strojopis, originál.)

Na objasnenie celej epizódy s dodávkou zbraní viď najmä obsiahlu pasáž v knihe Zd. Fierlingera „Ve službách ČSR“ II, Praha 1948, s. 308—314.

¹ Miesto vydania všetkých vojenských rozkazov (i za povstania) sa označovalo skratkou „SV“ — stanovisko veliteľa.

² V publikácii J. Noska „Vojaci v Slovenskom národnom povstaní“ sú vyložené okolnosti, ktoré predchádzali vydaniu rozkazu, alebo s ním súviseli. Podľa Noska bol rozkaz pre sústredenie a obranu priestorov posádok (označený č. 9 001 Taj./1944) doručený 23. 8. 1944 najspôhlivejším

na západ, prípadne z maďarských a poľských nížin smerom na sever a [uh, alebo] na severozápad a juhozápad.

277

Zásah rýchlych prvkov z každého smeru je pravdepodobný.

Použitie parašutistov nie je vylúčené.

II. *Úloha*: Úloha zápoľných jednotiek je v najkratšom čase previesť úplnú mobilizáciu, zariadiť obranu priestoru posádok a zbytok sústrediť v priestore „Zuzana“, kde sa pripojí k poľnej armáde.

III. *Prevedenie*: Na heslo „Začnite s vystahovaním“ zaistíte priestory posádok, tak, aby ste sa mohli brániť všetkými smermi, previesť pod touto ochranou úplnú mobilizáciu a [znemož]niť prípadným presunom nepriateľských jednotiek [cez] územie Slovenska.

Mobilizácia bude nariadená zvláštnym rozkazom, alebo rozhlasom.

Po prevedenej mobilizácii v prípade, že Vás nepriateľ nebude rušiť, odošlite časť posádky smerom podľa náčrtu. Zbytok sa musí v posádke ubrániť až do príchodu poľnej armády (10—14 dní).

V prípade, že by ste priestory posádok udržať nemohli a hrozilo by Vám zničenie, ustúpte smerom na východ do lesov a robte partizánsku vojnu až do príchodu poľných armád, s ktorými sa snažte naviazať spojenie. Všetok vojenský materiál (proviant, odev, strelivo, zbrane, peniaze atď.) zoberte so sebou, alebo zničte. Voj. povinných mužov, ktorých by ste nemali čas prezentovať a vystrojiť, berte so sebou.

IV. *Styk a spojenie*: Styk s nadriadeným veliteľstvom len rádiom, zmena hesiel a volacích znakov bude včas nariadená. Medzi najbližšími posádkami udržiujte spojenie aj spojkami (hliadkami), a to behom dňa aspoň raz.

Situačné hlásenia predkladajte rádiom tri razy denne (06.00, 12.00, 18.00 hod.).

Dostanu: posádkové veliteľstvá podľa zvláštného rozdeľovníka, kuriérom.

Vojenský veliteľ ústredia:
[Golian]

VHA Praha. DO, Slovenské povstání, kart. 102. Prílohy k vojnovému denníku 5. 8. 1944. Originál. Strojoepis. — J. Nosko, „Vojaci v Slovenskom národnom povstání“, Bratislava [1945], príloha 1, str. 53—55.

123

1944, august 5. [Banská Bystrica.] — Zpravodajský rozkaz veliteľa vojenského ústredia pplk. J. Goliana posádkam zapojeným do príprav ozbrojeného vystúpenia, určujúci úlohy pre sústreďovanie zprav o zámeroch, presunoch a sile nepriateľských jednotiek.

Zpravodajský rozkaz č. 1

I. *Zpravodajská záujmová oblasť operačnej základne je ohraničená:*

Na juhu: Levice—Šahy—Balassagyarmat—Lučenec—Rim. Sobota.

Na severe: Údolie rieky Váhu až po Važec.

veliteľom posádok a oporných bodov v operačnom trojuholníku B. Bystrica—Brezno—Zvolen spolu s osobitnými rozkazmi pre obranu priestoru Zvolen, Brezno, nad Hr. a Hradová (prílohy 2—4 Nostkovej publikácie; v origináli sú uložené vo VHA Praha, DO, Slovenské povstání, kart. 102).